

Miðvikan

»Havið tók teir« Søgan um teir, sum ikki bóru boð í bý

Komandi týsdag kemur bókin »Havið tók teir« í bókabúðirnar. Í hesi Miðviku skal verða greitt eitt sindur frá bókini og innihaldinum

Bókin er serliga ein umrøða av 20 av teimum vanluklum, sum hava rakt føroyska samfelagið frá skaðadegnum í Hesti 1919 til "Stella Argus" 1957.

Tískil er hetta ein munandi partur av lagnusøguni hjá føroyskum fiskimonnum og eisini hjá føroyingum yvirhøvur.

Hetta er samstundis í breiðari merking ein lýsing av tí, ið havið hevur kostað føroyingum.

Tann størsta vanlukkan nakrantíð var millum 1580 og 1600. Dagurin sigst at vera 25. apríl. Henda dagin brast hann á við stormi av landnyrðingi, og 50 bátar gingu burtur. Hildið verður, at millum 200 og 300 menn druknaðu.

Teirra millum vóru allir arbeiðsfórir menn í Mykinesi.

Serliga vóru tað tristar, sum tá vanliga vórðu nýttir til útróður, sum ikki bóru boð í bý. Tá varð tað eftur hetta forboðið at fara til havs við so smáum bátum.

Bókin hjá Heina Madsen "Færøernes hvornaar skete det" greiðir frá nógvum av hesum vanluklum. Bert frá 1870 eru umrøddar úti við 200 vanlukkur á sjónum, sum kostaðu 1.250 mannalív.

Aftast í nýggju bókini er eisini eitt yvirtilt yvir hesar vanlukkur. Tað eru uttan iva enn fleiri vanlukkur enn. Umframt eru eisini nógvar vanlukkur, har einstaklingar eru deyðir við skipi. Tískil er samlaða talið heilt fitt hægri enn tað nevnda.

Men her fæst ein hylling á, hvussu vandamikil gerandisdagurin var í Føroyum. Tað er ótrúligt, at føroyska samfelagið hevur hórað undan við slíkum mannfalli!

Søgan hjá 300 fiskimonnum

Bókin umrøður lagnurnar hjá umleið 300 fiskimonnum. Umframt at greiða frá sjálvum vanlukkunum verður eisini greitt frá søguni hjá nógvum av hesum monnum. Serliga væl verður greitt frá umstøðunum hjá teimum, sum sótu eftir. Sigast kann, at hóast umstøðurnar vóru truplar, so eydnaðist einkjum og

Jarðarferðin av manningini á "Onnu" í 1924. Her síggjast tær níggju kisturnar frammi í kóri.

børnum í flestu førum at koma undan. Eg kendi einki dømi um, at tað ikki eydnaðist. Tað verður meira enn eina ferð tikið til, at einkjurnar vóru tær veruligu hetjurnar í Føroyum. Tað er eisini so satt sum tað er sagt.

Bókin er 400 síður til stóddar og hevur eisini nógvar myndir, fleiri teirra eru rættiliga forvitnisligar. Í mun til síðutalið verður hon bílig, hon kemur bert at kosta kr. 250 í bókahandlunum.

Bókin er fyrst og fremst bygd á munnligar keldur. Tað er ein hópur av fólki, sum hava givið síni ikøst. Tað er hetta, sum ger bókina so viðkomandi. Fleiri teirra eru ikki okkara millum longur. Ofta hevur tað tískil verið í síðstu løtu, at hesar frásagnir eru varðveittar.

Ein stórur partur av tilfarinum hevur verið í Miðvikuni. Ofta hava lesarar ynskt eftir, at fáa hetta tilfar meira atkomiligt í bókalki, og er tað nú gjørt. Í nógvum av hesum tilfari eru meira ella minni komið afturat. Fleiri partar er tó heilt av nýggjum, so sum partarnir um "Onnu", "Florens" og "Doru."

Perman á bókini sigur annars

meira enn nógv orð. Hetta er málningurin "Sakn" hjá Sámali Mikines. Hetta er ein av hansara kendastu málningum. Byggin Mykinesi, og eisini ættin hjá málaranum Mikines, var eisini hart rakt av vanluklum og sjúku. Tað sigst, at málningin Sakn gjørdi Mikines lidna í sambandi við "Neptun" í 1934, har nógvir menn úr Mykinesi vóru við. Inni í bókini eru fleiri málningar hjá Mikines um sama evni endurgivni í litum. Eisini er Ingálvar av Reyni umboðaður í bókini við tekningum.

Tað hevur verið skrivað av øðrum um summar av hesum vanluklum. Men í hesi bók er meginparturin av tilfarinum ikki alment kent áður. Bert í avmarkaðan mun er tikið í tað, sum onnur hava skrivað, fyri at kunna fáa vanlukurnar lýstir í síni heild.

Her skal gevast ein hylling av innihaldinum í bókini við at umrøða teir ymsu partarnar í bókini:

Skaðadagurin í Hesti

Í 1919 hendi fyrst tann vanlukkan, at ein bátur við 4 monnum ikki kom aftur av útróðri. Tá fór ein annar

bátur við 7 monnum at leita eftir tí fyrra bátinum. Men tað hendi tað vanlukkuliga, at hesin bátur heldur ikki kom aftur. Tískil misti tann litla byggin í Hesti 11 menn í senn. Enn livir eitt av teimum børnum, sum blivu faðirleys tá, og er hetta tann nú 96 ára gamla Ingibjörg Hansen, sum giftist til Gøtu.

Hon hevur greitt frá, hvussu hon minnst hesa hending, og hvussu lívið var eftir vanlukkuna.

Ein onnur kelda er Kristian Djurhuus, løgmaður.

Skaðaárið 1920 við 61 sjólátum

1920 gjørdist tað ringasta skaðaár í nýggjari tíð við 61 sjólátum. Tá fórust fyra skip: "Helena" av Tvøroyri við 20 monnum, "Kristina" úr Klaksvík við 16 monnum, "Karin" úr Vági við 13 monnum og "Puritan" úr Havn við 6 monnum. Ein postbátur fórst í Vestmannasundi við fyra fólki, og tveir mans fórust á útróðri.

Kjølbro hevði beint keypt "Kristinu" og slapp ikki at tryggja hana til fult virði. Hann mundi farið á húsagang longu tá. Men bankin

hevði tiltrúgv til Kjølbro og eggjaði honum at halda áfram.

Skipari á "Kristinu" var Axel Sivertsen frá Gjógv. Hann var trúlovaður við Elsu á Biskupstøð, og tey skuldu giftast, tá ið hann kom heim aftur. Men sjálvst eftir, at víska var fyri, at eingin fór at koma aftur, helt Elsa áfram við at seyma brúðarútskýr! Hon kundi snøgt sagt ikki fáa seg at trúgva, at Axel ikki kom aftur.

Hóast hon giftist seinni, gekk Elsa alt lívið við ringinum hjá Axeli. Hetta var trúfesti við lít, sum tað eisini eru onnur dømi um.

1924 enn eitt vanlukkuár við 45 sjólátum

Í 1924 gekk "Anna" av Toftum burtur við 17 monnum við Grindavík á Suðurlandinum. Teir vóru á veg til Reykjavíkar við sjúkum manni.

Sum oftast fingur burturgingnu fiskimenninir váta grøv, men í hesum fòrinum komu 14 lík upp á land, og tey vórðu jarðað í gamla kirkjugarðinum í Reykjavík. Menninir fingur eina stórslygna jarðarferð, har íslendingar eisini fingur víst sín samhuga við føroyingum.

Tá kom eisini til sjóndar, hvussu væl tað kom við at hava gott fólk í landi. Ein teirra var Alfred Petersen, sjómanstrúboði, sum tók sær av av føroyskum fiskimonnum í Íslandi.

Ein annar var danski sendimaðurin Frank de Fontenay, sum skipaði fyri jarðarferðini, og sum hevði stóra umsorgan fyri føroyskum fiskimonnum. Hann kom seinni til Føroya at vitja tey eftirsitandi, og hann kom ikki tómhentur!

"General Gordon" av Tvøroyri gekk burtur við 19 monnum. Fleiri frásagnir, óheftar av hvørji aðrari, benda á, at teir vóru niðursigldir av bretskum trolara.

"Sjóriddarin" úr Vági fórst við 8 monnum.

1927: Florens og Riddarin

Ein tann mest umrødda vanlukkan, sjálvst í nýggjari tíð, var, tá ið samanstoytur var millum "Florens" og "Hafstein", og sjei menn á

